Innspill – ekspertutvalgets problemforståelse

BPA-koalisjonen viser til invitasjon om å komme med innspill til foreløpig notat om utvalgets problemforståelse. Vi takker for muligheten og vil med dette benytte anledningen til å komme med noen felles innspill fra organisasjonene på feltet. Innspillene er ikke uttømmende, og hver enkelt organisasjon vil vurdere selv om de vil sende egne innspill utover dette. Vi vil også understreke at vi ikke går i detalj på alle problemstillingene/ utfordringene som berøres i notatet, men at vi ønsker å løfte noen sentrale poeng.

BPA-koalisjonen er et samarbeid mellom organisasjoner og aktører som jobber for å styrke og forbedre BPA-ordningen i Norge. Hvilke organisasjoner som står bak dette innspillet, fremgår til slutt i dokumentet.

Det grunnleggende premisset for vårt innspill er at BPA skal være et reelt likestillingsverktøy. Vår erfaring viser at dagens BPA-ordning i stor grad ikke praktiseres i tråd med intensjonen. Det er avgjørende at BPA utvikles til en helhetlig og inkluderende assistanseordning som ikke diskriminerer verken knyttet til personkrets, arena eller funksjon.

Dette har organisasjonene hver for seg gitt tydelig uttrykk for blant annet i innspillsmøtet med utvalget 22. januar 2026. Vi vil også vise til arbeidet med NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt, og organisasjonens innspill til dette som fortsatt må være et viktig grunnlag for det videre arbeidet til ekspertutvalget.

Kunnskapsgrunnlaget for å kunne utvikle BPA som et reelt likestillingsverktøy er i stor grad på plass, samtidig som vi ser frem til at ekspertutvalget vil presentere løsninger som nettopp sikrer likestilling og samfunnsdeltakelse for funksjonshindrede. Vi forventer at utvalget først og fremst undersøker *hvordan* en kan finne gode løsninger som utvikler BPA i tråd med intensjonen, ikke *om* det er mulig.

BPA i endring?

I notatet diskuteres det om kjernen i BPA ordningen er i endring. Det er riktig at det har skjedd endringer i ordningen, men vi vil også understreke at det ikke er skjedd store formelle endringer siden utvidelse av personkrets i 2005 og rettighetsfestingen i 2015, at intensjonen med ordningen ligger fast og at den største utfordringen for hvordan en forstår BPA er den store kommunale variasjonen i praksis. Som et eksempel kan vi blant annet vise til at mange kommuner i større grad tilstår støttekontakt i stedet for BPA. Vi forventer at forståelsen av BPA ikke blir innsnevret. BPA må bygge på forutsetningen om at den enkelte selv, med eller uten beslutningsstøtte, har ansvar og styring over eget liv.

Vi ser positivt på at utvalget holder fast på BPA som et likestillingsverktøy, og er enig i at det må sees på hvordan denne ordningen skal samspille med kommunale helse- og omsorgstjenester. Selv om det er viktig at BPA tas ut av helselovverket må løsningene sikre muligheten til at såkalte enkle helsetjenester inngår i ordningen og at andre helsetjenester også kan inngå i BPA. Å finne juridiske og praktiske løsninger på dette må

være viktig tematikk for utvalgets arbeid. Samtidig er det viktig å påpeke at innholdet i tjenesten må defineres av personens vilje, verdier og preferanser og ikke avgrenses av helsefaglige rammer.

Vi er selvsagt også positive til at utvalget skal legge CRPD til grunn for å vurdere hvordan individuelle vedtak fungerer og utvikling av ordningen som sådan.

Lønnsomhet?
Spørsmål om økonomien rundt BPA dukker jevnlig opp. Vi opplever at økonomi brukes som et argument både mot en helhetlig inkluderende assistanseordning og i vurderingen av individuelle vedtak. I notatet vises det til at flere har uttrykt innvendinger mot at BPA er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Vi er enig i at det er viktig med gode økonomiske analyser knyttet til BPA. Vi henviser i denne sammenhengen til Vistas samfunnsøkonomiske analyse av BPA fra 2025. Vurderingene må selvsagt gjøres på bakgrunn av dokumentert kunnskap og kvalitetssikret underlag og analyse. Samtidig vil vi påpeke at dette er komplekse analyser som må gjøres både på individ- og systemnivå. Kostnadene med BPA må sees i sammenheng med andre tjenester, og ikke at alternativet er ingen tjeneste eller mindre omfang på tjenestene. De økonomiske analysene må heller ikke sees på utelukkende innenfor de enkelte sektorene, men også på tvers av disse. Vi ser frem til gode og nødvendige vurderinger av dette fra utvalget.

Vi er kritiske til at en skal stille spørsmål *om* BPA er «en bærekraftig ordning sett i lys av fremtidig kommuneøkonomi og tilgang på arbeidskraft», uten at en i så fall legger vekt på *hvordan* den kan være det.

«Race to the bottom»
I notatet vises det til en høy klageandel knyttet til BPA, og at det er en høyere avslagsprosent enn for andre søknader om tjenester. Vi vil understreke at klagesaksprosesser er utmattende og selv om mange får medhold i sine klager vil det være mange som ikke har ressurser til å gjennomgå slike prosesser. Mange opplever motstand og lite kunnskap hos kommunale saksbehandlere. At kommuner legger seg på minimumsnivå og at vi eventuelt får et «race to the bottom» må motvirkes med kunnskap, bevilgninger, statlige føringer og statlig BPA ordning, ikke gjennom kommunal frihet. Igjen handler det om *hvordan* ordningen kan motvirke en konkurranse mellom kommunene på å være best på å gi minst. Prosessen knyttet til individuelle vedtak, uavhengig om det er en statlig eller kommunal ordning, bør sees på av utvalget. Dette gjelder særlig hvordan en kan få de tjenestene en trenger uten lange og krevende klagesaksprosesser.

Arbeidstaker?
Vi synes det er viktig at utvalget skal se på hvordan BPA fungerer som arbeidsplass. Arbeidsforholdene til assistentene er avgjørende for god assistanse, både på system- og individnivå. Ansvar og myndighet må være tydelig, og opplæring og veiledning sikres.

Selv om det å jobbe tett på mennesker i deres eget hjem kan gi noen særlige utfordringer, både for ansatt og vedtakseier, er det viktig for oss å påpeke at forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, samt andre forhold knyttet til rollen som arbeidstaker må reguleres på lik linje som andre arbeidsforhold, og undergå de samme regler og avtaler som i arbeidslivet for øvrig.

Vi lurer videre på hva som menes med «likestilt og samarbeidsorientert assistentrolle» i denne sammenhengen.

BPA-koalisjonen jobber gjerne tett sammen med ekspertutvalget for å sikre en helhetlig assistanseordning som bidrar til at funksjonshindrede kan leve og delta i samfunnet med samme valgmuligheter som andre.

Vennlig hilsen
BPA-koalisjonen

Følgende organisasjoner står bak dette innspillet:

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO), Norges Handikapforbund (NHF), Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU), Norges Blindeforbund (NBF), JAG Assistanse, Uloba – Independent Living Norge, Unge funksjonshemmede (UngFunk) og Løvemammaene